

Izhaja vsak petek opoldne.

Naslov: Trat-Trieste
Casella Centro 37

ali pa: via Geppa 17/III.

Izdaja: konsorcij Malega lista

MALI LIST

TEDNIK ZA NOVICE IN POUK.

Stanoj ana ...

Eno leto 8 lir
Pol leta 5 lir
Četrto leta 3 lire

Odg. urednik Ivan Jervatin

Male novice

Mali koledar.

Petek, 11. julija: Pij I. Sobota, 12.: Mohor in Fortunat. Nedelja, 13.: Marjeta. Ponedeljek, 14.: Bonaventura. Torek, 15.: Henrik. Sreda, 16.: Karmelska M. B. Četrtek, 17.: Aleš, Marcelina.

Kresovi na Goriškem.

Na predvečer sv. Cirila in Metoda smo bili priče sijajnega prizora. Ob 9. uri zvečer so se zasvetili kresovi po vsej goriški okolici, v Vipavski dolini in na bližnjih pogorjih. Takega prizora nismo doživeli od 1918. dalje. Kresovi so govorili za pravice slovenskega rodu.

Krompirjev kralj.

V Kirtonu na Angleškem je umrl v starosti 83 let Viljem Dennis. Bil je največji pridelovalec krompirja. V mladosti je bil navaden dninar, potem si je kupil par akrov zemlje in postal samostojen l. 1870. Prideloval je krompir na 7 akrah (5 oralih) zemlje. Trideset let pozneje je imel tritisoč akrov zemlje in dobil priimek «krompirjev kralj».

Ptiček ujet.

V Cetinju, glavnem mestu Črne gore je zivel mlad in zelo eleganten častnik s svojo gospo. Bil je prideljen divizijskemu poveljstvu kot vojni adjutant. Govoril je, da je nečak slavnega vojvode Mišiča, ki ga Črnogorci opevajo v svojih pesmih. S tem imenom si je pridobil velik ugled, zivel zelo razkošno in prirejal pojedine. Prišel pa je tudi zanj nesrečen dan. Mož se je peljal z avtomobilom v Podgorico in ko je lezel ravno iz avtomobila, prileti nadenj neki Rus in začne vsklikati. «Ah, vi ste, Mozes Vengerov! Ali me ne poznate? Ne poznate več nekdanjega tovariša?» Radovedneži so se zbirali okoli avtomobila, častnik je rudel, vendar se je opogumnil toliko, da je Rusu razložil, da mu je ime Mihajlo Mišič, da je Črnogorec, da je bil res nekoč v Rusiji, sedaj pa da je častnik v jugoslovanski armadi. Rus si je dal vse dopovedati, prosil oprostjenja, se odkril in šel. Šel pa je v Cetinje na policijo. Tam je razložil zgodovino elegantnega častnika, čegar pravo ime je Mozes Vengerov Hofman. Ta je bil poprej ljudski komisar na Ruskem. Pa ni delal prav in zato je moral menjati zrak. Prišel je v Jugoslavijo z drugimi ruskimi begunci, imel je denarja in raznih dragocenosti. Posrečilo se mu je preslepiti vojno ministrstvo, da je on res nečak vojvode Mišiča. Tako je prišel v vojaški zavod v Kragujevac in pozneje postal častnik. Ostal pa je med tem tudi še boljševiski ogleduh. Policija v Cetinju ga je sedaj prijela in napravila konec gloriije.

Spoštuj mrtve.

Pred tedni je umrla v Trstu dr. Nada Slavikova, hči dr. Edvarda Slavika. «Mali list» ni bil pravočasno obveščen o tej družinski žalosti, zato se tudi ni mogel ozirati v dotični številki na to posebno okolnost. Vsak napad proti nam je torej neosnovan. Odgovarjali pa v tej reči ne bomo, ker smatramo za neprimerno, da se je sploh skušala prenesti v politiko.

Kaj pišejo listi?

Neki milanski list piše: «Umor poslanca Matteottija je bil izvršen kakor sploh vsi prejšnji umori po družbi zločincev, ki so bili orodje stranke in vlade, ki jih je Mussolini pokrival s svojo avtoriteto, plačeval z državnim denarjem, hujskal s svojimi govori».

Obmejne sitnosti

V zadnjih tednih se dogajajo na meji med Slovenijo in Italijo spopadi, ki povzročajo na obeh straneh precejšnje razburjenje. Zlasti, odkar imamo v Italiji skandal z Matteottijem, se skuja z gotove strani obrniti javna pozornost na druge zadeve, da bi se ljudstvo premotilo.

Znano je, da na meji straži zelo gosta finančna straža z obeh strani. To je zaradi tihotapcev. Pri zasledovanju tihotapcev se včasih zgodi, da stražnik v svoji preveliki vnemi teče za tihotapcem tudi preko meje. V takem slučaju ga nasprotni finančar pouči, da je šel predalet in naj se vrne na svoja tla. Če imajo torej finančarji kaj naravne razumnosti, je vsak boj in vsako sovražstvo odveč.

SPOPADI.

Zgodilo se je pa v zadnjem času več spopadov. Kakor smo rekli, je težko misliti, da bi finančarji ali pa orožniki iz svoje volje začeli boj. Tu mora biti vmes ali nacionalistična gonja ali pa celo migljaj od višjih. Pri Planini so bili napadeni jugoslovanski orožniki. Zato so pri Uncu koj nato «neznani mladeniči» napadli laške finančarje. Za nadaljnje vračilo je bil napaden jugoslovanski uradnik na železnici v Postojni, Levičnik, od enake sorte «neznancev».

PODERDO.

Najhujši slučaj se je zgodil na meji med Sorico in Podbrdom.

Dne 2. julija sta šla organa finančne straže Rus Grehov in pa Slovenec Gros patroljirat na planino proti Bohinju,

Salomon.

Bilo je še takrat, ko je nemška marka imela vrednost. Zgodilo pa se je na Pomorjanskem v Nemčiji. Dva kolesarja sta drvela skozi kmečko vas in povozila neko gosko. Gospodinja je privrela ven in zahtevala za povračilo škode 9 mark. Kolesarja sta ponujala 7, češ, da nimata več denarja seboj. Kmetica pa devet in le devet. Kolesarja sta jo tolažila, naj vzame sedem in naj gosko doma poje. «Mi ne jemo gosi», odvrta srdita žena, «jaz hočem devet mark in konec besedi!» Šli so po vaškega načelnika, da bi razsodil. Pride, vzame od kolesarjev 7 mark, doloži dve iz svojega žepa, plača hudi ženi, kar je hotela imeti, gosko pa nese na svoj dom, zadovoljen, da je kupil pečenko dober kup.

Videmski snop razvezan.

Dne 6. julija se je zbralo pokrajinsko vodstvo furlanske snoparije. Navzoč je bil tudi general Starace. Dolgo so večali, potem pa sklenili, da se videmski snop razpusti. Seveda se bo hitro ustanovil drugi nič boljši. Kje naj se dober vzame?

Znamenje časa.

Notranje ministrstvo je prišlo ob ves kredit. Notranji minister je bil doslej Mussolini. Sedaj je prevzel to ministrstvo Federzoni. Mussolini je samega sebe vrgel skozi okno. Da bi zakril škandale, je Mussolini recitiral v senatu govor o mili slogi, o edinosti. Lani so se dijaki vseh mest uprli Gentilejevi šolski reformi. Tedaj je Mussolini dal kazniti dijake ter mogočno izjavil, da reformo popolnoma odobrava, ker je zares fašistovska reforma. In letos? Vrže Gentileja iz ministrstva.

njima se je pridružil učiteljski Alojzij Primožič. Ko pridejo na planino do provizorične laske meje, grede čez na Lajner. Pod vrhom jih pa zaloti laska, iz treh mož obstoječa patrolja in jim ukaže, da morajo z njo na komando na Bačo nad Podbrdom, ti pa nočejo, ampak pravijo, da grede nazaj. Rus vrže puško, učiteljski dvigne roke, nato pa začnejo Italijani nanje streljati. Učiteljski je zadet v desno roko pod ramo, nadlaktna kost je strta. Rus pade zadet od zadaj v trebuh. Slovenec pa dobi strel v desno stran prsi. Učiteljski zbeži nazaj proti meji. Lahki dovolijo, da jih pridejo kolegi neoboroženi pobrat, Rus je bil že trd, Slovenec je še govoril — povedal, da so ga Lahki že ranjenega na tleh klofotali, potem pa šli proč v travo in gledali, kaj bo počel. Od Jugoslovancov ni nobeden streljal. Ob pol 10. zvečer je izdihnil tudi Slovenec na planini.

Časopisi so tudi poročali, da je laska straža streljala na komisijo, ki je prišla z jugoslovanske strani preiskovat žalostni slučaj. Tukajšnji časopisi pa trdijo narobe, da so Jugoslovenci streljali na lasko komisijo. Kdo govori resnico?

KAJ JE ZA BREGOM?

To pogostno ponavljanje spopadov mora imeti kak skupni vzrok. O tem je težko pisati, ker se najvažnejše reči najbolj prikrivajo. Zdi se vsekakor, da nekaterim pohaja potrežljivost ali pa se jim mudi... Taki napadi in poboji morejo služiti le zelo umazanemu političnim namenom, za katere morajo krvaveti nedolžni ljudje.

Pomemben pogreb.

Uboji tramvajec Oldani, o katerem smo poročali v zadnji številki, da so ga v Milanu umorili, ker je zaloval radi Matteottijevega umora, je imel lep pogreb: 50.000 oseb je šlo v sprevod, da bi očitno dokazale, da so proti ubijalcem, ki vršijo umore zaradi narodne sloge. Prefekt je določil prvo poldansko uro za pogreb, da bi skrčil udeležbo. Nesteto je bilo zraven mož tajne policije, orožnikov, infanterije in celo kavalerije. Tik pred pogrebom se je približal rakvi neki duhovnik z velikim sopom belih nagljev. Duhovnik je položil sop na rakev in pokleknil. Ta prizor je privabil na tisoče solz vseh onih, ki že par let trpijo pod strahovlado, ki brez potrebe preliva nedolžno kri. Prišel je tudi poslanec Gasparotto, prijatelj snoparjev, da bi se udeležil pogreba. To je tisti mož, ki je bil minister in je krivdo za krnske dogodke vrgel na naše ljudstvo ter držal žaljiv govor na Krnu. Ko se je prikazal, se je ljudstva oprjela taka mrzlica, da je moral poslanec zbežati. V tem hipu je padla hčerka pokojnika v omedlevico. Množica je bila iz sebe in kar hipoma se je začelo urnebesno vpitje: živio Matteotti, doli snoparska vlada. 1200 tramvajcev s čepicami na glavi je spremilo umorjenega tovariša na zadnji poti. Ko so bili sredi poti, je zadonela «internacionala». Policija je streljala. 20.000 ljudi je padlo na kolena in policija je bila vsa zmešana, ker ni vedela, kaj bi. Polčisti so se slednjič vrgli med množico, kjer so delali «red». To prizor je trajal eno uro: 40 aretacij. Packa, v katero je padlo snoparstvo, je taka, da bo v njej utonilo.

MIHEC: Zupan, ki vladáš zdaj Tomaj, poslušaj dobro in pa znaj,

JAKEC: da utovski baron Fakuč ne bo županoval drugič.

Za pravice malih.

Na Poljskem je ministrski svet odobril tri zakonske načrte za varstvo narodnih manjšin. Načrti določajo pravice narodnih manjšin do svojega jezika v sodnji, v šoli in v uradih. Dne 3. julija so bili načrti predloženi poljskemu državnemu zboru. Kdaj bo pa italijanska vlada napravila kaj podobnega? Je tudi pri nas potrebno in kako potrebno!

Mala antanta.

V dneh 11., 12. in 13. julija bodo države male antante imele svojo sejo v Pragi. K mali antanti spadajo Češka, Jugoslavija in Rumunija. Posvetili se bodo o svojem razmerju do Avstrije in do Mažarske, posebno pa o razmerju do Rusije. Ker drži Rumunija rusko Besarabijo, jo skrbi, ali ji bosta Češka in Jugoslavija hoteli pomagati proti Rusom, ali ne.

Fasisti v Jugoslaviji.

Kakor je znano, so ljubljanski fasisti v Trbovljah ugrabili mladega rudarja Franca Fakina ter ga ves dan postili. Nato so ga odvedli do nekega zida, kjer so ga ubili. Ali ne spominjate ta umor na Bereceta, ki so ga lani tukajšnji snoparji ugrabili in ubili? V Ljubljani prirejajo delavci zbirko za revno vdovo umorjenega Fakina. Čevljarji ene delavnic se zbrali 1000 dinarjev.

Zadnjega junija je vdrlo krdelo z revolverji oboroženih fasistov v gostilno «Zupan» na Krakovskem nasipu v Ljubljani. Šest delavcev je ravno balincalo. Fasisti so jih — meni nič tebi nič — neusmiljeno pretepal z boksarji. En delavec se je na mah zgrudil na tla, drugi so bili vsi krvavi. Ko je bilo vse gotovo, je prišla policija in je vzela na zapisnik — ranjence. Kakor so v Italiji fasisti v službi nacionalne kapitalistične klike, tako so v Jugoslaviji v službi narodno napredne stranke, ki ji pravijo tam «demokrati».

Devetletnica.

Ljubljanski «Slovenec» je napisal 12. julija 1915. v 155. številki notico pod naslovom «Proslava sarajevskih moralcev». List piše med drugim: «Neki Mussolini priporoča v «Popolo d'Italia» proslavo Principa, Gabrinovića in drugih udeležencev umora v Sarajevu, češ da bi morali biti vsi narodi hvaležni. Članek konča Mussolini z besedami: Živio Principov samokres in Gabrinovića bomba!». Tako je tedaj pisal sedanji minister. In res se je držal svojega nauka. Kakšne sadove je rodi ta nauk, vsi čutimo; kar bo še rodil, to bo čutil ves človeški rod.

PODPIRAJTE, NAROČAJTE

«MALI LIST!»

V dobi, ko cvete nacionalizem

Kako so govorili?

Dne 22. decembra 1918. na vse zgodaj zjutraj so bili po vseh naših vaseh nabiti od italijanskih oblastev nastopni lepaki v slovenskem jeziku.

Lepaki so se glasili tako-le:

SLOVENC!

Danes vladajo novi zakoni pravičnosti in svobode. Avstrijske vlade ni več, ki vas je zapeljevala dolgo vrsto let in izigravala narod proti narodu v svrhu svojega samodržstva.

Zmagovita Italija je danes napravila konec boju in sovražstvu. Zato je treba, da zavlada mir in složnost med narodi. To vam prinaša Italija.

Italijanski in slovenski narod nista več sovražnika, nista več nahujkana od Nemcev, ki so izkoriščali ta boj v svoje namene. Lahko je njima danes deliti delo in dobiček v svoje namene.

Italija spada danes k trem evropskim velevlastem, ker je bogata po svoji obrti, katero si je sama ustvarila v svojih zadnjih letih, ker je bogata po svoji svetovni trgovini, po svojem zelo razvitem poljedelstvu in po svoji veliki kulturi.

Samo obrtna in trgovska velevlast, kakor je Italija, vam zamore zagotoviti blagostanje, katerega ste zelo potrebni. Samo tako se more razviti v bodoče vašša živinoreja, vaše poljedelstvo, katerega sadovi so vir blagostanja, ako najdejo trga v velikih italijanskih mestih. Vsakomur so proste v bodoče pomorske ceste, da je mogoče onkraj morja razviti svoje trgovine.

SLOVENC!

Italija, velika država svobode vam da iste državljanske pravice kakor vsem drugim svojim državljanom, vam da šole v vašem jeziku, več kakor vam jih je dala Avstrija.

Italijansko kraljestvo, veliki italijanski narod, ki je sam uničil gospodstvo Avstrije, vas bo ščitil z vsemi svojimi močmi. Italija se ni vojskovala in ni zmagovala samo za svobodo svojega naroda, temveč vseh od Avstrije tlačjenih narodov.

Preteklo je skoraj stoletje, odkar se bori Italija za to svobodo. V dokaz vam je zgodovina. Slovenci, bodite uverjeni, da mogočna in zmagovita Italija skrbi za vse svoje državljane, kateresibodi narodnosti v svojih novih mejah.

Pečat polka, ki je tisti čas bival v dotični vasi.

In kaj so naredili.

1.) Dne 13. julija 1920. je bil sežgan Narodni dom v Trstu.

2.) Dne 14. julija 1920. je bil sežgan Narodni dom v Pulji.

3.) Skoro istočasno so vdrli v Pazinu v tiskarno «Pučkoga Prijatelja» in jo uničili.

4.) Dne 11. aprila 1921. so bile Krnica in bližnje vasi požgane in ljudstvo je bežalo brez strehe v gozdove.

5.) Dne 15. maja 1921. so bile volitve v rimski parlament. Mesec dni prej do dneva volitev so se vršili v Istri požigi, poboji in nasilja vseh vrst nad našim ljudstvom.

6.) Dne 2. septembra 1921. je bil sežgan Narodni dom pri Sv. Ivanu v Trstu.

7.) Istočasno je zgorel Narodni dom v Rojanu pri Trstu.

8.) Dne 13. marca 1922. so izdali tržaški sodniki sklep, s katerim se odpravlja slovenski jezik iz tržaških sodnij.

9.) V noči od 23. do 24. junija 1922. so vdrli oboroženi oddelki v Drežnico pod Krnom in zagorelo je v visokih plamenih župnišče. Možje, žene in otroci so bežali v noči in viharju v gozdove.

10.) Istočasno je bil omadeževan in porušen na kose spomenik slovenskega skladatelja Volariča v Kobaridu. Vse to se je zgodilo radi tega, ker je strela udarila v vojaški spomenik na Krnu. Dne 16. novembra 1922. je bilo radi tega v Gorici obsojenih 5 naših ljudi, med njimi 12 letni otrok, dasi se je uradno dognalo, da je spomenik poškodovala strela.

12.) Dne 18. septembra je izšel zakon, s katerim se odpuščajo z 31. decembrom t. l. vsi sodniki bivše Avstrije iz službe. Ta udarec zadene predvsem Slovence.

13.) Dne 24. septembra je izšel odlok, s katerim se ukinejo vse slovenske srednje šole (gimnazija in realka) v Idriji.

14.) Dne 6. aprila so se vršile volitve, pri katerih je bilo nešteto naših ljudi pretepenih.

15.) Danes je naš jezik odpravljen iz vseh državnih, deželnih in občinskih uradov.

Sestanek tržaške Edinosti.

Minuli teden je imelo tržaško politično društvo odborovo sejo. Poročal je dr. Wilfan o političnem položaju. Sklepi so bili: 1. Čimprej naj se likvidirajo spori v glavnem volivnem odboru. 2. Pospeši naj se ustanovitev organa za skupno nastopanje v vseh vprašanih skupnega interesa. 3. V vseh skupnih in važnih vprašanih naj se složno dela. 4. Šolska akcija naj se započne skupno z goriško strujo. Naše pripombe: Nas vesel, da so se tržaški vodje streznili. Januarja še niso pripoznali poleg sebe nikogar. Danes so uvideli, da je bila ta politika neplodna, ker ni vpoštevala dejstev. Pustite stranke — četudi jih je 10 — delajmo pa nato, da bo mogoče skupno delo v skupnih vprašanih. Izredno nas veseli, da so spoznali, da je naše stališče edino pametno. — K prvi točki sklepov pripominjamo, da je potrebno razčiščenje. Kakor je znano, nas je med volitvami napadel neki tednik; mi — na podlagi sporazuma — nismo odgovorili, ampak smo molčali in oddali pritožbo glavnemu volivnemu odboru. Ta pa pritožbe ni obravnaval, ampak jo je, kakor se zdi, vrgel v koš. Volilni odbor mora sedaj primerno oceniti krivca in soditi dotični tednik.

K drugi točki povemo, da nam je v zadoščenje, ker čutimo, da je dr. Wilfan končno popustil od svojega nasprotovanja proti ustanovitvi Narodnega sveta. Pred par tedni je rekel še goriškemu poslancu: »Ne govorite mi o Narodnem svetu.« Danes pa so že za skupni organ. Torej tudi napredek. Glede 3. in 4. točke nimamo kaj pripomniti, ker smo bili od kraja za skupno delo v skupnih zadevah.

Priznanje.

Prejeli smo od vstrajnega naročnika iz Istre tako-le pismo:

«Velecenjeni gospod urednik!

Srčne pozdrave vsem prijateljem in čitateljem «Malega lista»; vsem, ki ga podpirajo in z veseljem berejo kakor jaz. Sporočite, g. urednik, moje čestitke in pozdrave onemu Kraševcu, kateri je pisal g. Wilfanu tako odkritosrčno pismo. Tudi jaz se strinjam z onim pismom. Saj sem mu tudi jaz že davno mislil tako pisati, toda iz službenih razlogov sem odložil.

Tako izpregovorim tudi jaz gospodu Wilfanu, da sem dobro razumel to minulo leto pričkanje v listih: Šečkove pritožbe in Wilfanovo zavračanje. Rečem pa, da če bi bil on tak, kot Šček, bi naš trpeči narod bolj stal, nego

stoji sedaj. Ko je g. Wilfan imel tukaj shod za volitve, bi mu bil jaz, ako bi bil v civilu, kar na oči povedal, kar mu gre. Zatorej Bog zivi Kraševca in vse take!»

Nemški komunisti hočejo državljansko vojno.

Zbor nemških komunistov se je imel vršiti najprej 9. junija v Lipskem. Vsled odredbe državnega predsednika je bil odložen na dan 29. junija. Pa tudi ta je bil zabranjen. Tedaj so se tajno zmenili, da se zberejo v kraju Eisenach. Vozili so se tja vsak zase in po ovinkih. Voditelji so se sestali zgodaj zjutraj v gozdu kakor nekaki izletniki. Policija pa je vse to izvohala in so bili pri tem sestanku navzoči tudi preoblečeni policisti.

Zbor vseh udeležencev je bil koj nato v Schmelzershof-u. Otvoril ga je državni poslanec Katz, ki je jasno izre-

kel, da so se zbrali zato, da pripravijo revolucijo. Na zboru je bilo tudi več drugih poslancev komunistične stranke. Med tem je policija obkrožila prostor zborovanja in zborovanje razpustila. Kakih 300 ali 400 udeležencev so zaprli.

Za dan 11. avgusta, ko je praznik državne ustave in so javna zborovanja in obhodi dovoljeni, pozivajo komunisti svoje pristaje k velikim demonstracijam, na katerih naj se zahteva delavska diktatura in združitev z ruski sovjeti. V Stuttgartu je policija odkrila zaloge eksplozivnih snovi in ročnih granat. Na podlagi tega so zaprli 10 komunistov.

Ruski sovjeti odobravajo postopanje nemških komunistov. Žinovjev jim je pisal med drugim tako: »Dobro vemo, da se končni ideal ne more doseči z volitvami, ampak samo z državljansko vojno».

Kako pridemo do enotnega dela?

(Naslednji članek je izšel izpod odličnega peresa. Upamo, da bo našel mnogo odziva v naši javnosti).

Razmere v našem narodu so vsekar nezdruge. Nič ni hudega, da se v narodu pojavljajo različna mišljenja, stremjenja, ki najdejo izraz v različnih strujah ali strankah. Narobe! Kjer ni tega pojava, tam je ljudstvo še silno zaostalo ali pa je trenutno pod najgršjo diktaturo. Kar velja za ves svet, velja tudi za naše ljudstvo.

Kategoričen imperativ.

So pa včasih gotove potrebe, ki so skupne vsem strankam in tedaj je umljivo, da se stranke skupno borijo za interese, ki so skupni. Ali nimamo mi Slovani, kar nas je v Italiji, nič skupnega? Lahko smo v vsem drugem različnega mnenja in imamo različne programe, eno pa je, kar nas vse druži: naš jezik in ljubezen do tega jezika, ki je najbolj značilen del naše narodnosti. In ker je nevarnost velika, strašno velika, da nam skupni sovražnik ugrabi naš jezik, je koristno, je potrebno, je nujno, da se pri obrambi narodnih pravic združimo v enotno fronto.

Vsi čutimo potrebo po enotnem delu.

Ni ga človeka med nami, ki bi ne priznal potrebe po enotnem delu za ohranitev našega jezika. Jezik je pač skupen bogatim in ubogim, vaščanom in meščanom, pristašem vseh mišljenj in strank. To potrebo čutijo izobraženi in preprosti Slovenci.

Kako se da doseči skupno delo?

Prvi način edinstvenega dela bi bil, ko bi bili vsi tukajšnji Slovenci združeni v eni stranki ali struji. Pa nismo. Pred dejstvom ne pomagajo ne solze ne proglašni raznih vodstev. Ne zapirajmo si oči pred resnico! Ljudstvo je razdeljeno v tri ali štiri stranke in struje. To so jasno dokazale zadnje volitve, a še bolj jasno bodo govorile prihodnje volitve.

Naša dolžnost.

Ali je zato položaj obupen? Nikakor! Tudi nemška manjšina na Češkem, nemška manjšina na Tirolskem, je v raznih strankah, a vendar so vse stranke združene v organizaciji »Narodnega sveta.« Nekaj takega potrebujemo pri nas. Da je združitev vseh Slovencev in Hrvatov nemogoča, to so spoznali vsi, ki nekoliko trezno sodijo; spoznali pa so tudi, da je zato nujno potrebna združitev vseh strank v »Narodnem svetu.« Neki bivši tržaški politik, ki je sedaj v visoki državni službi v Jugoslaviji, je dejal: »Dokler si na Primorskem ne ustanovite Narodnega sveta, vas — oprostite — ne morem smatrati za politično zrele.« In komaj osem dni je, kar je dejal neki župan v Sežani: »Edini izhod iz našega tužnega stanja je Narodni

svet.« In če bi izvršili pri nas ljudsko glasovanje, bi se zanj izreklo 99% našega ljudstva.

Dejstvo pa je, da so gotovi tržaški krogi proti Narodnemu svetu. Ko je pred par tedni predložil dr. Besedniak dr. Wilfanu željo po Narodnem svetu, ga je dr. Wilfan resno zavrnil: »Prosim vas, gospod doktor, samo o Narodnem svetu mi ne govorite.« To je vendar jasno rečeno.

Bodimo realni.

Kot realni ljudje moramo gledati resnici v obraz. Wilfan je govoril kot poslanec in predsednik tržaške politične organizacije. Najsi bo on — kakor pravijo — še tako trmast, vendar je on načelnik tržaške organizacije in preko tega dejstva ni mogoče.

Kako pridemo iz zagate?

Eni hočejo Narodni svet, drugi ne. Če naj se rešimo iz te zagate, se mora ena stran udati: Goričani ali Wilfan. Goričani absolutno ne popuščajo od zahteve po Narodnem svetu. Oni pravijo približno takole: »Večina izobražencev, ki aktivno delajo za narod, je absolutno pri nas. In mi smo vsi za Narodni svet. Kako naj se večina udla manjšini?«

Kdor pozna Wilfana, ta ve, da se tudi on ne uda.

Kaj tedaj?

Prišli bi do Narodnega sveta, ako bi se Wilfan udal ali pa, če bi on vse stopil iz politike. Te dni sem imel priliko, govoriti z nekim pripadnikom goriške struje o tem vprašanju. Dejal je: »Za svojo osebo vam odkrito povem, da sem si želel, da bi Wilfan pri volitvah propadel; zakaj potem bi bila takoj postavljena enotna fronta. Z Agneletti, s Čoki in sploh vsemi drugimi izobraženci v Trstu bi se takoj zmenili, le Wilfan je resnično nasproten. Vsi drugi inteligenti v Trstu so za Narodni svet. Stavim, da bi 95% pripadnikov tržaške struje glasovalo za Narodni svet.«

Zaključek.

Verjemite mi, da me niso pri tem spisu vodile prav nikake simpatije ali antipatije, ampak samo ljubezen do mojega toli preizkušane naroda. Živo želim, da bi naši vodilni politiki našli izhod iz strašne zagate, v kateri se nahaja narod. Je prava kriza, ki jo doživljamo in dolžnost vsakega Slovenca je, da deluje na to, da prebijemo krizo brez nevarnosti in doživimo zopet normalne razmere.

(M.).

(Prip. uredništva. Na drugem mestu objavljamo poročilo seje tržaškega društva, ki pravi, da je tudi dr. Wilfan popustil od svoje intransigence. Ta članek nam je bil doposlan pred imenovanjem sejo).

Kaj nam z dežele pišejo

TOMAJ.

Kdo je kriv, da ni več dekliske sole v samostanu šolskih sester? Kriv je naš slavni Fakuč in njegova edinjska kompanija. Šolske sestre so svoječasno prosile za državljanstvo, pa ga niso dobile, ker je Grbec rekel «ne». In tako jim je bila odvzeta pravica do javne sole. Deklice morajo sedaj obiskovati vaško šolo, matere pa tožijo, da ni več tiste vzgoje, kakor je bila v samostanu. Otroci so vse bolj razbrzdani in lahko-miselni. Pa take reči niso magnatom nič mar. Hoteli so pokazati svoje sovrastvo proti samostanu in proti verski vzgoji (tako edinjski razumejo narodno slovo! opomba uredništva) in so dosegli svoj malopridni namen. Pa ljudstvo jih vedno bolj spregleduje. Zato lahko že danes zagotovo, da je Fakuču odzvonilo. Takih laži-narodnih zupanov ne bomo volili nikdar več. Če bi njegova kompanija se rada strahovala tomajsko občino, naj se priporoči snoparjem, da jih postavijo za komisarje, po ljudski volji pa ne bodo vladali nič več. Le pišite popravke: mi bomo «popravili» na dan volitev.

KALCINE pri IZOLI.

Dne 1. julija se je pred koprskim tribunalom vršila obravnava proti Jožefu Oleniču, Antonu Mikcu, Antonu Zlatiču in Ivanu Kaponu. Na dan volitev, 6. aprila proti večeru, so prišli v gostilno Bandel, ki spada pod občino Pomjan. Komaj so stopili na vrata, skočil je prednje neki fašist in zahteval z veliko silo, naj povejo, kako so volili. Rekli so, da po svojem prepričanju, pa tega da ne povedo nikomur; ako hoče, naj pa gre vprašat na volišče. On pa je le tiščal vanje, češ da ima za «žornado» 150 lir in da mora vedeti; zahteval je celo, da se morajo podpisati. Vprašali so ga, kaj da je, in je dejal, da fašist. «Dobro», so odgovorili, «ti pa ne veš, kaj smo mi». Prosili so ga, naj miruje, on pa le zgrda. Slednjič so pa le začeli skupaj igrati na karte; prvič je dobil on in Mikac. Drugič je delil karte Zlatič in dal vsakemu tri; fašist pa je zgrabil karte in jih pomešal, češ da Zlatič ne dela prav. Odgovorili so mu, da on išče samo zdražbo in greh. Brž je skočil pokonci in udaril s pestjo Oleniča v obraz, da mu je prišla kri iz nosa. Nato so planili vsi gor in se je razvnel boj. Nabili so ga nekoliko, on pa je skočil skozi okno in se poskodoval. Šel je v bolnišnico, oni pa v zapor. Olenič in Zlatič sta bila 18 dni v zaporu. Mikac in Kapon sta dobila vsaki po 3 mesece in 10 dni in sta se v ječi. Odvetnika Zennaro iz Trsta in Sardoč iz Kopra sta vložila pritožbo. Vidite, kaj naredi en človek! Hotel bi biti fašist, pa niti ne zna laško govoriti! In one raveže, ki imajo polno hišo otrok, je taka nesreča zadela! In vse za prazen nič. — Pozdrav od vseh naročnikov iz Kalcin.

Iz DOLINE.

Čudne pojme imajo nekateri naši delavci o komunizmu; mislijo in tudi druge hočejo prepričati o tem, da pravi komunist mora biti brezverec, ker da je katoliška cerkev nasprotnica delavskega stanu in podpira le bogatine. A če bi ti takozvani izobraženi delavci ne tiščali glave v žaklju, ampak če bi se ogledali malo po svetu okolu in se učili malo zgodovine, bi se kmalu prepričali, da je katoliška cerkev premnogokrat nastopila v obrambo stiskanih in tlačanih, da se je ob raznih prilikah krepko potegnila za pravice delavskega stanu proti brezsrčnim gospodarjem in oderuhom. Menda tem delavcem niso znane znamenite okroznice papeža Leona XIII. o delavskem vprašanju. Ravno te okroznice so oživile zanimanje za pravice delavstva po vsem svetu.

Krivično je torej in nepošteno, ako tak delavski voditelj kaže javno svojo mržnjo do vere v besedah in tudi v

dejanju, ko ostane celo sv. mašo pokrit zunaj cerkve, medtem ko so vsi drugi odkriti, kar se je zgodilo v neki vasici tik Doline. Je li s tem delavstvu kaj pomagano? Ali pa ho to izboljšalo položaj delavstva, če nekateri po noči rogovilijo po vasi in streljajo? Ne, ne, po tej poti ne pridemo nikamor. Rajši knjige v roke, pa študirajte socialno vprašanje, pogledjte, kako delajo druge delavske stranke po svetu, kakor n. pr. v Angliji, v Belgiji, na Holandskem, v Nemčiji itd. Izobrazba in omika bosta pripomogli delavcu k boljši bodočnosti, ne pa surovost in sovrastvo.

JELŠANE.

Na dan sv. Petra in Pavla je bil v Trnovem semenj kakor navadno. Seveda ni manjkalo tudi tistih neumnih plesov, ki mladim ljudem praznijo žep in marsikateremu nakopljejo bolezen, ki bi je drugače ne imel. Seveda so bili na trnovskem plesu tudi fantje in dekleta iz Jelsan. Zanimivo pa je to, da so fantje sli domov, ko je bil še dan, dekleta pa so prišla, ko se je delal dan. Prav kakor poje tista pesem:

«Prej pa ne gremo dam,
da se bo delal dan.»

Ni li dovolj žalostno, da stariši ne morejo več zabranjevati svojim otrokom sličnega početja?

LONJER.

Prejeli smo daljši dopis, ki pa v celoti ne tiče v naš list. Dopisnik ostro odgovarja na napad, ki je bil priobčen v nekem tržaškem listu in je silno žalil čast Lonjercev, ker je označal Lonjerce za barabe, plesavce, ponočnjake, razgrajalce itd. Ako je kak posameznik tak, je krivično metati blato na celo vas. Katera vas nima žalostnih izjem? KORTE.

Bilo je krasno pomladansko jutro v nedeljo 15. junija 1924. Vse je bilo praznično in svečano. Imeli smo velik praznik blagoslovljanja novih cerkvenih zvonov, katere smo nestrpnost čakali toliko let. Vsi farani smo hvaležni g. Andreju Medošu, občinskemu svetlovalcu, ki je z neumornim drezanjem in z velikimi stroški dosegel svoj cilj. Zahvaljujemo se tudi cerkvenim starešinom, da so se za stvar zavzeli. Najlepša zahvala gospodu Štrancarju, ki nam je pripeljal zvonove za majhno plačilo v Korte ter pokupil tudi kortezansko vino ter tako rešil marsikoga iz stisk in nadlog. Zahvaljujemo se vdovam Bilinkam, ki so cerkev lepokrasile in okinčale ter monsinjoru Brunu Kratzigu, ki je prišel k nam in nam napravil krasen govor. Najlepša hvala domačemu pevskemu zboru, ki je pod vodstvom g. nadučitelja Pečariča zapel krasno «Zvonikarjevo», ki je marsikateremu izvabila solze iz oči. Vse je šlo v najlepšem redu. Popoldne ob 5 h so pokali topiči in presunljivo je bilo zopet slišati po dolgem času osmih let lepo ubrano zvonjenje. Farani.

Iz TOMAJA.

Dobili smo novega župnika v osebi g. Albina Kjudra, ki je rodom domačin iz Dutovelj. V zadnjem času je bil duhovni pomočnik v tržaški mestni bolnišnici. Prišel je v Tomaj 26. junija in je bil slovesno sprejet. V nedeljo pa na praznik sv. Petra in Pavla, ki sta patrona naše župne cerkve, je bil slovesno inštaliran. Predstavil ga je župljanom njegov stric mons. Anton Kjuder, župnik v Barkovljah v Trstu. Navzočih je bilo osem duhovnikov, med temi dva častna komornika in častni kanonik, namreč bivši župnik in dekan Matija Sila, ki je prišel v Tomaj ravno pred 30 leti. Pred dvema leti je radi visoke starosti šel v pokoj. Prejšnji župni upravitelj g. Adolf Simonič je šel kot župni upravitelj v Krkavce. Novega župnika naj Bog živi še mnoga leta!

IZ SEŽANE.

Naša vas postaja vedno bolj pusta in prazna. Podprefektura je odpravljena. S 1. junijem je izginil g. podprefekt dr. Avian, ki je napravil mnogo pohujšanja na Krasu. Odšel je menda v Pulo. Znana oseba v Sežani je bil v prejšnjih časih tudi Amato Scopi. Mnogo govorijo o tem človeku, ki je v zadnjih mesecih izginil kot kafr. Nekateri pravijo, da jo je z lirami kraških kmetov popihal v Jugoslavijo, kjer da se piše sedaj Skopič, drugi pa, da se skriva v Trstu ali nekje v Vidmu. Kraški kmetje dolgo ne pozabijo tega postenjakoviča! In tako je od znane trojice ostal v Sežani samo se dr. Rumer, ki sedaj prodaja dolgčas in žaluje za svojima prijateljema.

Pozor stariši.

Starišem, ki bi želeli oddati svoje sinove — posebno še, ako bi bili potrebni posebnega negovanja in nadzorstva — v dober krščanski zavod, priporočamo zelo Salezijanski zavod na Rakovniku v Ljubljani. Ima petrazredno osnovno šolo in obilne šole; oddelki za krojače, čevljarje in mizarje s pravico javnosti. Dečki so pod vednim, ljubeznivim nadzorstvom. Uspehi so zelo dobri. Mesečna oskrba valnina znaša 115 lir, a za rokodelce povprečno le 75 lir; učna doba traja 3-4 leta. Šolsko leto prične 1. sept. Za podrobnejše podatke in pogoje se je obrniti na vodstvo. Ravnateljstvo.

GOSPOD iz Sežane s katerim sem se seznanil v vlaku na progi Gorica-Štanjel in s katerim sem se imel sestati v Trstu v torek, se naproša, da mi blagovolj naznanili natančen naslov: V. Obležak - Modrej, p. Sv. Lucija.

NAŠA POSTA.

Bistrica. Vidimo, da imate velik križ s tako stranko. Zoper fincarsko pravzetnost bi morda pomagal kak italijanski odvetnik. Če jih bosta še dolgo imeli notri, bo prišla tudi hiša pozlu.

Štorje. Kadar pride razglas, da se lahko vlagajo prošnje za pot v Ameriko, bo tudi objavljeno, kateri dokumenti se bodo zahtevali. Takrat se bo tudi točno znano, kateri dokumenti se morajo obnoviti.

Podbrdo. Odgovor dobite kmalu.

Stab. Tip. S. Spazzal, via Commerciale 8.

Hranilnica in Posojilnica v Trnovem pri Il. Bistrici naznanja, da bo v nedeljo 20. t. m. ob 11 uri dopoldne prodala na dražbi 4 kmetijske stroje in sicer: 2 mlatilnici, 1 čistilnico (trijer) in 1 vejalnico.

Zehozdravniški ambulatorij

Zobotehnik

M. Godina

Via Genova št. 13 prvo nad.

TRST

od 9-1, od 3-7

ob nedejnih od 10-12

NACRTE IN PORAČUNE za navadne in železobetonske zgradbe izvrši stavbni tehnik po nizki ceni. Isti prevzame tudi vodstvo ali nadzovanje grajenja. — Ponudbe je poslati pod «TEHNIK» na uredništvo «Malega Lista» v Trstu.

NAŠA ZAVAROVALNICA

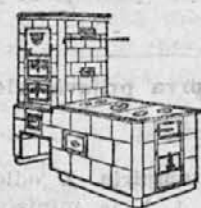
„L'UNION“

ustanovljena 1828

je največji svetovni zavarovalni zavod

AUGUST RAVNIK gen. zastopnik

GORICA - Corso Vittorio Emanuele III, 28 - GORICA

Poprave
Spopolnitve

Andrej Purič

Kovaški mojster

TRST

Via Media št. 6

Izvršuje

Vsakovrstna stavbena dela. - Železne

ograje in omrežja - Takojšnja izvršitev.

Štedilniki vseh vrst. Izdeluje tudi

železne roletes.

Čevljarnica FORCESSIN

Je najboljša zaloga z dobrim blagom.

Trst, via Cappin 5 pri Sv. Jakobu

podružnica via Udine 2.

Plesi, plesi, kralj kralj!
Kako bom plesal, ker sem bos?
Pojdi po čevlje do Forcessina.
Nobeden v Trstu tako finih nima.
Še jutri do njega poletim.
Poceni in dobro pri njem dobim

Čevljarnica FORCESSIN